

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-8>

**VISION OF NEW COOPERATION – THE IMPULSE FOR JOINT
ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE, POLAND
AND SLOVAKIA AND THE SOCIAL CONTEXT OF THE ISSUE**

**VÍZIA NOVEJ SPOLUPRÁCE – IMPULZ SPOLOČNÉHO
EKONOMICKÉHO ROZVOJA UKRAJINY, POĽSKA
A SLOVENSKA A SOCIÁLNY KONTEXT PROBLEMATIKY**

Sadowska B.

*Doctor of Philosophy,
Professor at the Department of
Accounting
University of Szczecin
Szczecin, Poland*

Sadowska B.

*Doktor habilitowany,
Profesor Katedry Rachunkowości
Uniwersytet Szczeciński
Szczecin, Polska*

Polačko J.

*Doctor of Philosophy, Doctor of
Technical Sciences, Engineer,
Associate Professor at the Department
of Social Sciences
Higher Technical and Economic School
in Prešov
Pryaszów, Poland*

Polačko J.

*Doktor filozofii, doktor nauk
technicznych, inżynier,
docent Katedry społecznych wied
Wysoka szkoła technická a ekonomická v
Prešove
Pryaszów, Polska*

Borek D.

*Doctor of Philosophy,
Collegium of World Economy of
Warsaw School of Economics
Warsaw, Poland*

Borek D.

*Doktor filozofii,
Collegium of World Economy
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Warszawa, Polska*

Kochański K.

*Doctor of Philosophy,
Department of Accounting
University of Szczecin
Szczecin, Poland*

Kochański K.

*Doktor filozofii,
Katedra Rachunkowości
Uniwersytet Szczeciński
Szczecin, Polska*

Pri diskusii o perspektívach rozvoja cezhraničnej spolupráce medzi Poľskom, Slovenskom a Ukrajinou vidíme obrovské príležitosti, ale aj nové výzvy v kontexte presadzovania európskych hodnôt, ekonomických výhod a priorít trvalo udržateľného rozvoja. Vízia ďalšieho rozvoja do budúcnosti v náročnom povojnovom období predstavuje výzvu, ale potenciálne aj nový

impulz z ekonomického a sociálneho hľadiska. Týka sa to predovšetkým samotnej Ukrajiny ako krajiny dotknutej vojnou, ale nepriamo aj jej susedných krajín.

Poľský pohľad na túto záležitosť sa musí nevyhnutne odvíjať z vlastnej historickej skúsenosti, kedy bola v rokoch 1939-1945 zo strany Nemecka vedená vyhladzovacia vojna s cieľom likvidácie obyvateľstva a kompletného zničenia infraštruktúry, pričom Warszawa mala slúžiť ako odstrašujúci príklad pre celú Európu [1, s. 350]. Katastrofické následky týchto udalostí boli prekonávané iba veľmi pomaly, zdlhavo a neefektívne z dôvodu ďalšieho veľmi nepriaznivého historického vývoja. Hospodársky zázrak, ktorý sa podarilo dosiahnuť v 16 európskych štátoch v rokoch 1948-1952 bol do veľkej miery založený na vyše 12 miliardách dolárov získaných v rámci finančnej pomoci Marshallovho plánu. Základnou myšlienkou jeho autorov bolo prekonať tradičné rozpory a nepriateľstvo medzi európskymi štátmi a namiesto boja o reparácie, ktorý sa v minulosti ukázal ako veľmi neefektívny radšej expandovať trhovým mechanizmom, integráciou trhov a stimuláciou ekonomického rastu [2, s.8]. Poľsko ako ani vtedajšie Československo sa z politických dôvodov budovania nového nepriateľstva nestali súčasťou tohto plánu. To spôsobilo odklad ekonomického rozvoja a zlepšovania infraštruktúry o dlhé dekády z politických dôvodov s nesmiernymi spoločenskými škodami.

Po vojne bude Ukrajina čeliť výzve obnovy v rozsahu, aký Európa za desaťročia nevidela. Odborníci, vrátane účastníkov Ukraine Recovery Conference 2022, diskutovali o plánoch pomoci v hodnote stoviek miliárd dolárov spolu s podporou zo strany Európskej únie, OECD a medzinárodných finančných inštitúcií. Cieľom nie je len rýchla obnova kľúčovej infraštruktúry, ale aj realizácia ekonomickej transformácie založenej na zelenej energii a moderných technológiách. Poľská vláda tiež navrhla špeciálny investičný balík od európskych finančných inštitúcií, ktorý bol vytvorený podľa vzoru povojnového Marshallovho plánu. Tento plán zahŕňa nasledovné prvky:

- Zvyšovanie obranyschopnosti a bezpečnosti
- Integrácia s EÚ
- Ochrana životného prostredia (najmä odpadové hospodárstvo)
- Energetická bezpečnosť (budovanie nových vodných elektrární a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie)
- Logistická integrácia

Hlavnými sektormi pre uplatňovanie plánu obnovy sú hlavne sektor bývania, zdravotníctva, vzdelávania, kultúry a sociálnej oblasti. V rámci EÚ sú aj Poľsko aj Slovensko krajinami, ktoré sú aktívnymi čerpaťmi pomoci rôznych foriem fondov najmä s cieľom zabezpečenia regionálneho rozvoja. Spoločné projekty v rámci Karpatskej iniciatívy a programov Interreg sa zameriavajú na investície v súlade s trvalo udržateľným rozvojom, zlepšovanie dopravnej dostupnosti, ochranu životného prostredia a podporu

obnoviteľných zdrojov energie. Takéto aktivity nielen posilňujú sociálnu a energetickú bezpečnosť, ale tiež podporujú sociálnu súdržnosť a integráciu Ukrajiny s Európskou úniou. Vstup Ukrajiny do EÚ by mohol viesť k rastu HDP až o 26 % a účinky tejto integrácie sa priamo prejavia v hospodárskej revitalizácii celého pohraničného regiónu strednej a východnej Európy, najmä Poľska a Slovenska.

Európske rozvojové projekty zamerané na Ukrajinu majú obrovský potenciál pre rozvoj prihraničných regiónov [3, s.32] rovnako tak na Slovensku ako aj v Poľsku, keďže práve tieto prihraničné regióny patria z ekonomického hľadiska medzi najslabšie v rámci Poľska i Slovenska a trpia ich aj mnohé sociálne a demografické problémy. Ide o využitie exogénnych faktorov regionálneho rozvoja [4, s.178] tak ako v prípade Rakúska, kde tradične menej rozvinuté prihraničné regióny dokázali dosahovať vysokú mieru ekonomického i sociálneho rozvoja práve po integrácii menej rozvinutej susednej krajiny, ktorou bolo Slovensko. Môžeme tak pozorovať synergický efekt, ktorý prináša mnohé pozitíva na oboch stranách hranice. Podobný efekt preto očakávame aj v prípade rozširovania integrácie Ukrajiny v európskom priestore.

Dôležitou súčasťou celého procesu obnovy je udržateľný rozvoj priemyslu na Ukrajine. Vychádzajúc zo skúseností z Poľska a Slovenska môžeme definovať kľúčové odvetvia z pohľadu procesu obnovy. Ide najmä o nasledovné odvetvia:

- stavebníctvo [construction/будівництво]
- farmaceutický priemysel [pharmaceutical/фармацевтичний]
- zdravotnícke vybavenie [medical equipment/медичне обладнання]
- poľnohospodárstvo [agricultural/аграрний]
- potravinárstvo [food production/виробництво продуктів харчування]
- automobilový priemysel [automotive/автомобільний]
- IT.

Trvalú udržateľnosť procesu obnovy je možné dosahovať pri kladení dôrazu na špecifické kľúčové elementy, ktorými sú budovanie a podpora:

- psychiky a pokoja spoločnosti [psyche and peace of mind of the public/психіка та спокій суспільства]
- obytných domov [residential houses/житлові будинки]
- dopravnej infraštruktúry [transportation infrastructure/транспортна інфраструктура]
- ciest, mostov [roads, bridges/дороги, мости]
- nemocníc, škôl, kultúrnych inštitúcií [hospitals, schools, cultural institutions/лікарні, школи, заклади культури]

Rovnako ako uvedené oblasti je dôležitá aj spolupráca medzi štátmi. Je dôležité aj politické hľadisko, ktoré zahŕňa množstvo citlivých a problematických otázok. Spolupráca je však budovaná aj na úrovni medziľudských vzťahov. Prikladom prieniku týchto oblastí môže byť partnerská spolupráca inštitúcií rôznych typov z jednotlivých štátov.

Bezpečnosť nezahŕňa iba priamo obranu a vojenské záležitosti. Ide tiež o rozvoj spoločných mechanizmov krízového riadenia, cvičení a postupov, ako aj investícií do moderného vybavenia, ktoré zvyšujú pripravenosť záchranných zložiek reagovať na prírodné katastrofy a nadregionálne hrozby. Spoločné operácie polície, hasičských zborov a záchranných zložiek z Poľska a Slovenska zlepšujú bezpečnosť obyvateľov a turistov v celej pohraničnej oblasti.

V dnešnom svete zohrávajú kľúčovú úlohu znalosti. Sú potrebné v rozvoji a pri podpore väzieb medzi národmi a kultúrami. Aj pre vzdelávacie inštitúcie je preto bezvýhradne nevyhnutné spolupracovať na medzinárodnej úrovni. V niektorých oblastiach existujú prípady, kde neexistuje zapojenie štátnych výskumných inštitútov. Príkladom je cestovný ruch v Poľsku, kde výskum v tejto oblasti vykonáva mimo univerzít Ministerstvo športu a cestovného ruchu[5, s.11]. V tejto oblasti podporuje aj ukrajinských partnerov. Spolupráca prebieha napríklad s Ľвовskou obchodno-ekonomickou univerzitou, jedným z najstarších a najznámejších výskumných centier na Ukrajine. V oblasti cestovného ruchu je Ukrajina dôležitým partnerom Poľska. Pozitívne hodnotenie si zaslúži cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu medzi dvoma poľskými vojvodstvami, Lublinským a Podkarpatským vojvodstvom, a ich ukrajinskými partnermi. Skutočným a prospešným krokom v cezhraničnej spolupráci bolo podpísanie Dohody o malom pohraničnom styku 28. marca 2008, ktorej cieľom bolo posilniť kultúrnu spoluprácu medzi pohraničnými regiónmi Ukrajiny a Poľska. Zavedenie jednoduchšieho prekračovania poľsko-ukrajinskej hranice viedlo k zvýšeniu objemu pohraničného styku pre cudzincov a Poliakov, a následne k zvýšeniu výdavkov cudzincov na poľskej strane a Poliakov v zahraničí. Podobný efekt je možné sledovať aj v prípade zmluvy o malom pohraničnom styku medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou z 30.mája 2008.

Je dôležité, že 30. júna 2005 bola podpísaná medzivládna zmluva medzi Poľskou republikou a Ukrajinou o spolupráci v oblasti cestovného ruchu. Podľa článku 11 tejto dohody sa konajú stretnutia pracovnej skupiny pre cestovný ruch. Toto ustanovenie je obzvlášť dôležité v týchto časoch, keď je spolupráca s Ukrajinou kľúčová. Poľsko podporuje svojich partnerov pri tvorbe predpisov v oblasti cestovného ruchu. Ministerstvo športu a cestovného ruchu podporuje úsilie Ukrajiny o vstup do EÚ a sľubuje pomoc pri implementácii smerníc EÚ v oblasti cestovného ruchu. Obnova krajiny bude znamenať aj obnovu právnych predpisov, preto je budovanie bilaterálnych vzťahov kľúčové. Ukrajina sa okrem iného zúčastnila neformálneho stretnutia ministrov na vysokej úrovni počas poľského predsedníctva EÚ.

Okrem toho sa 25. júna 2025 štátny tajomník Piotr Borys stretol s Natáliou Tabaka, predsedníčkou Štátnej agentúry pre rozvoj cestovného ruchu Ukrajiny, na pôde poľského Ministerstva športu a cestovného ruchu. Takéto aktivity podporujú vzťahy a majú potenciál z hľadiska plánovania

obnovy krajiny. Medzi podporovanými aktivitami stojí za to zdôrazniť aj potenciál realizovanej Olympiády hotelových zručností [6] s cieľom internacionalizovať túto iniciatívu. Môže sa stať jedným z kľúčových nástrojov pri obnove povojnovej pracovnej sily v cestovnom ruchu na Ukrajine. Okrem toho bude pre Ukrajinu, ktorá sa usiluje o členstvo v EÚ, cenným zdrojom vedomostí v oblasti demonštrácie platných právnych predpisov v Poľsku a ich vplyvu na kvalitu služieb cestovného ruchu.

Vo výsledku ide o udržateľný hospodársky, environmentálny a sociálny rozvoj. Perspektíva Ukrajiny v Európe zahŕňa masívnu podporu európskymi fondami, čo má za následok prudký rast HDP, implementáciu zelených technológií a investícií a rozvoj ľudského potenciálu. V tomto ohľade môže slúžiť za príklad hlavne Poľsko a jeho úspešný ekonomický rast. V prípade Slovenska môžeme konštatovať nevyužívanie potenciálu najmä z dôvodu opakovaného zlyhávania politickej reprezentácie a jej neschopnosti efektívne využívať európske možnosti na prospech celej spoločnosti. Aj napriek tomu predstavuje samotná prítomnosť v európskom politickom a hospodárskom priestore významné zlepšenie všetkých spomínaných ukazovateľov, ako aj tlak spoločenstva na dodržiavanie základných demokratických pravidiel a princípov.

Infraštruktúrne bariéry a nedostatočná ekonomická integrácia s globálnymi hodnotovými reťazcami zostávajú kľúčovými výzvami pre Ukrajinu, Poľsko a Slovensko. Modernizácia dopravy a logistiky, rozvoj spoločných hospodárskych zón a podpora inovácií však môžu posilniť konkurencieschopnosť celého regiónu. Nové investície a podpora z fondov EÚ zvyšujú príležitosti miestnych spoločností na export a účasť v európskych a globálnych dodávateľských reťazcoch.

Postupné zavádzanie štandardov ESG (životné prostredie, spoločenská a správcovská zodpovednosť) sa stáva nevyhnutným predpokladom fungovania v európskom hospodárskom priestore – najmä pre najväčšie podniky, ale v konečnom dôsledku aj pre malé a stredné podniky. Nedávne deregulácie posúvajú termíny implementácie pre podávanie správ o ESG. Dôraz na transparentnosť a zodpovednosť spoločností však bude naďalej rásť, čo by malo podporiť zvýšenú dôveru investorov a prílev kapitálu do regiónu.

Cezhraničná spolupráca Poľska, Slovenska a Ukrajiny dnes predstavuje pre všetkých zúčastnených historickú príležitosť. Plné využitie tohto potenciálu si vyžaduje investície do udržateľného rozvoja, bezpečnosti, modernej infraštruktúry a hospodárskej integrácie na európskej úrovni. Iba synergické akcie – založené na spoločnej kultúre, hodnotách a finančných mechanizmoch EÚ – pomôžu premieňať pohraničné regióny smerom k inovatívnosti, ako aj odolnosti voči budúcim výzvam.

Bibliografia:

1. Marszałec, J. Powstanie Warszawskie: wojna, polityka, życie społeczne i mit [w:] Polski wiek XX: II wojna światowa, Bellona i Muzeum Historii Polski, Warszawa 2010, s.337-375.
2. Hogan, M.J. The Marshall Plan: America, Britain, and the Reconstruction of Western Europe, 1947-1952, Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
3. Polačko, J. Analýza návštevnosti v kontexte potenciálu turistiky ako faktoru regionálneho rozvoja v regióne Zemplín. [v:] Perspectives – Journal on economic and social issues. No 1/2023. s.20-33.
4. Rusnák, J., Korec, P. Teórie regionálneho rozvoja a výskum regiónov. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave 2020.
5. D.Borek, H.Zawistowska, M.Rafał, J.Ratajski, E.Włodyka, A.Kościelniak. Działania Sektorowej Rady ds. Kompetencji Turystyka (SRKT) w latach 2016-2023, Warszawa 2024.
6. Olimpiada Umiejętności hotelarskich. [w:] SGH Warszawa 2025. <https://www.sgh.waw.pl/kgs/olimpiada-umiejtnosci-hotelarskich>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-9>

**WAR AND REALIGNMENT: HOW HAS
THE UKRAINE CONFLICT TRANSFORMED NATO
AND THE GLOBAL POWER LANDSCAPE**

Țoca C. V.

PhD.

*Associate Professor at the Department of International Relations
and European Studies
University of Oradea*

Pázmány-Jianu S. E.

*MA Student in Regional Development and Institutional Communication at the
Department of International Relations and European Studies
University of Oradea
Oradea, Romania*

Introduction

The post-Cold War international order, once dominated by the United States, is now prone to disruptions by emerging non-Western actors and the resurgence of great-power competition. This article explains how the invasion of Ukraine by Russia in February 2022 led to the realignment of